

# DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE TIP EĞİTİMİ AKREDİTASYON SÜREÇLERİ: FIRSAT MI? YÜK MÜ?

Burcu TOKUÇ\*

**Öz:** Günümüzde tıp eğitimi tüm dünyada alt yapı ve insan gücü eksikliği, teknolojinin hızlı gelişimi, sağlığın ticarileşmesi, sağlık politikaları ile tıp eğitimi arasında eşgüdümün sağlanamaması ve kurumlar ve eğitimciler arasında giderek belirginleşen farklılıklar gibi büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Tıp eğitiminde bir standardizasyonun sağlanması için kriterlerin geliştirilmesi, standartların kurumlarda işlerlik kazanması için politikaların yaşama geçirilmesi ve ekonomik, sosyal ve toplumsal pek çok faktörden etkilenen tıp eğitiminin de niteliğinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Tıp eğitiminde akreditasyon sistemleri, tıp fakültesi mezunlarının hekim olmaya hazır olduklarına dair güvence vermeyi, eğitim içeriğinin ve yöntemlerinin gözetimini, öğrencilerin öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasını ve sonuç olarak hastalara verilen tıbbi bakımın kalitesinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Akreditasyon süreçlerinin önemli bir amacı da sürekli kurumsal gelişimi desteklemek, iyi eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılmasını sağlamaktır. Akreditasyon sürecinin tıp eğitiminin gelişimine katkıda bulunabilmesi için öncelikle akreditasyon kurumları ve tıp fakültelerinin ortak hedefler doğrultusunda birlikte çalışan bir eğitim ittifakının ortakları olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Akreditasyon standartlarına ilişkin ilkeler geniş bir katılımı hazırlanmalı ve periyodik olarak gözden geçirilmelidir. Fakültelerin akreditasyon sürecini tıp eğitimi geliştirmek için bir fırsat olarak kullanabilmeleri için biçimlendirici bir öz-değerlendirme süreci mutlaka olmalıdır. Böylelikle akreditasyon süreci tıp eğitimi geliştirmek için hem bir fırsat hem de bir araç olabilir.

**Anahtar sözcükler:** Tıp Eğitimi, Akreditasyon ve Akreditasyon Standartları

## *Medical Education Accreditation Processes in Turkey and in the World: Opportunity or Burden?*

**Abstract:** Today, medical education all over the world is faced with major problems such as lack of infrastructure and manpower, rapid development of technology, commercialization of health, lack of coordination between health policies and medical education, and increasingly apparent differences between institutions and educators. In order to ensure standardization in medical education, criteria must be developed, policies must be implemented to make standards functional in institutions, and the quality of medical education, which is affected by many economic, social and societal factors, must be evaluated. Accreditation systems in medical education aim to ensure that medical school graduates are ready to become physicians, to monitor educational content and methods, to meet students' learning needs, and ultimately to increase the quality of medical care provided to patients. An important goal of accreditation processes is to support continuous institutional development and to ensure the dissemination of good educational practices. In order for the accreditation process to contribute to the development of medical education, accreditation institutions and medical schools must first be accepted as partners of an educational alliance working together towards common goals. Principles regarding accreditation standards should be prepared with broad participation and reviewed periodically. In order for faculties to use the accreditation process as an opportunity to improve medical education, there must be a formative self-evaluation process. Thus, the accreditation process can be both an opportunity and a tool to improve medical education.

**Key words:** Medical Education, Accreditation, Accreditation Standards

## Giriş

Tıp eğitimi, tıp fakültesine giriş ile başlayıp, emekliliğe kadar süren yaşam boyu bir eğitimidir ve amacı toplum sağlığını en yüksek düzeyde tutacak "iyi hekim" yetiştirmektir. Pek çok konuda olduğu gibi tıp eğitimi de ekonomik, sosyal ve toplumsal pek çok faktörden etkilenmektedir. Bugün geline nokta- da, tıp eğitiminde pek çok sorunla mücadele edilmektedir. Tıp eğitimi, teknolojinin hızla gelişmesi, giderek artan teknoloji bağımlılığı, sağlığın ticarileşmesi, sağlık politikaları ile tıp eğitimi arasında eşgüdümün sağlanamaması, altyapı ve insan gücü

eksikliği ile açılan pek çok tıp fakültesi, kurumlar arasında ve eğitimciler arasında giderek belirginleşen farklılıklar gibi büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu nedenlerle, tıp eğitiminde bir standardizasyonun oluşturulması için kriterlerin geliştirilmesi, standartların kurumlarda işlerlik kazanması için politikaların yaşama geçirilmesi gerekmektedir. Ve ekonomik, sosyal ve toplumsal pek çok faktörden etkilenen tıp eğitiminin de niteliğinin değerlendirilmesi gereklidir.

\*Prof. Dr., Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi A.D.  
(ORCID No: 0000-0002-5998-4070)

Geliş Tarihi / Received : 11.12.2024

Kabul Tarihi / Accepted : 25.01.2025

Bu yönüyle, eğitimci Abraham Flexner'in, 1910-1911 yıllarında ABD ve Kanada'daki 115 tıp fakültesini ziyaret ederek kurumların durumunu ve farklılıkları ortaya koyduğu rapor tarihsel önem taşır. Raporda, ABD ve Kanada'da tıp eğitiminin her fakültede farklı olduğu, bir standardı olmadığı, eğitim programlarının içeriklerinin çok farklı olduğu, okulların tıp eğitimi için koşulları taşımadığı ve bunun için önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu rapor sonrasında tıp fakültelerinin çoğu kapanmak ya da başka okullarla birleşmek zorunda kalmış ve tıp eğitimi veren okul sayısı düşmüştür. Tıp eğitimi öncesi kolej eğitimi zorunlu hale gelmiş ve tıp eğitimi iki yıl preklinik ve iki yıl klinik dönem olacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır (Öztuna V., 2014).

Flexner raporunun hazırlık sürecinde ABD, İngiltere ve Kanada'daki tıp fakültelerinin eğitim programlarının kalite açısından değerlendirilmesi akreditasyon süreçlerinin başlangıcı olarak düşünülebilir (Sayek, 2023). Akreditasyon terimi, kurumların, ya da faaliyetlerinin belirli yetkinlik standartlarına uygun olduğunu güvence altına almaya yönelik bir sistemi tanımlar. Akreditasyon, belirlenmiş bir otoritenin açıkça tanımlanmış bir dizi kriter ve prosedür kullanarak bir eğitim kurumunu gözden geçirdiği, değerlendirdiği ve bunu düzenli aralıklarla sürdürdüğü bir süreç olarak, tanımlanmıştır (Van Zanten ve ark, 2008, Esen, Aslantaş, 2023).

Tıp eğitiminde akreditasyon sistemleri, tıp fakültesi mezunlarının hekim olmaya hazır olduklarına dair güvence vermeyi, eğitim içeriğinin ve yöntemlerinin gözetimini, öğrencilerin öğrenme gereksinimlerinin karşılanmasını ve sonuç olarak hastalara verilen tıbbi bakımın kalitesinin yükseltilmesini amaçlamaktadır. Akreditasyon süreçlerinin önemli bir amacı da sürekli kurumsal gelişimi desteklemek, iyi eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılmasını sağlamaktır.

### **Dünyada Tıp Eğitimi Akreditasyonu**

Dünyada eğitim veren, müfredatları, eğitim süreleri, sunulan eğitimleri, mevcut kaynaklara, bölgesel, siyasi, konjonktürel faktörlere bağlı olarak farklılıklar gösteren 3000'den fazla tıp fakültesi bulunmaktadır (Bedoll ve ark. 2021). Tüm dünyada tıp fakültelerinin sayısında hızlı artış ile eğitim modellerindeki değişkenlik, eğitim ve istihdam için artan uluslararası hareketlilik ile birleştiğinde, tıp eğitim kurumlarının uygun şekilde işlev görmesinin güvence altına alınması, resmi akreditasyon sistemlerini ve

denetimlerini gerekli kılmaktadır (Duvivier ve ark.,2014; Forcier ve ark., 2004).

Eğitim kalite sistemlerinin geliştirilmesi ve sürdürülebilirliği dünya çapında çeşitli kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. Dünya Sağlık Örgütü, Sağlık İçin İnsan Kaynakları Küresel Stratejisi: İşgücü 2030'da tüm ülkeleri 2020 yılına dek tıp ve diğer sağlık eğitim programları için akreditasyona sahip olmaya özendirilmektedir (WHO, 2016). Dünya Tabipler Birliği de sağlık işgücüne güveni artırmak için kalite güvence sistemlerini desteklemektedir (WMA, 2017). Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu (WFME) Tanıma Programı, tüm dünyada tıp fakültelerinin uluslararası kabul görmüş ve yüksek standartlarda olmasını sağlamak için bağımsız ve şeffaf değerlendirme yöntemleri sunmaktadır (WFME, 2024). Ayrıca, Tanıma Programının bir parçası olarak WFME, akreditasyon kurumlarının da mnb önceden belirlenmiş kriterlere uygunluğunu da değerlendirmektedir (WFME, 2005).

Tıp Fakültelerini Tanıyan/Akredite Eden Kuruluşlar Rehberi (DORA) tıp fakültelerini ve/veya tıp eğitimi programlarını tanımlayan, yetkilendiren ya da onaylayan kuruluşları ve ilgili verileri listelemektedir. DORA'nın tüm dünyadaki akreditasyon faaliyetlerine ilişkin verileri, tıp fakültesi bulunan tüm ülkelerin yarısından fazlasında tıp eğitimi programlarını akredite eden bir süreç olduğunu belirtmekte, ancak yetki kapsamı ve uygulama açısından önemli farklılıklar bulunduğunu da söylemektedir (FAIMER, 2024). Örneğin, akreditasyon dünya genelinde tıp fakülteleri birlikleri gibi mesleki kuruluşlar ya da Tıp Konseyleri gibi yasal kuruluşlar tarafından yapıldığı gibi, sağlık meslekleri eğitimi de dahil olmak üzere tüm yükseköğretim kalite akreditasyonunu kapsayan ulusal akreditasyon otoriteleri tarafından da uygulanmaktadır (WHO, 2013). Kimi otoriteler, bir üniversitenin tamamının gözden geçirmek için yürürlükte olan bir akreditasyon sistemine ek olarak ayrı bir tıp eğitimi akreditasyon sisteminin oluşturulmasını gereksiz olarak görürken, kimileri tıp gibi sağlık mesleklerine odaklanan kalite güvence sistemlerinin gerekliliğini savunmaktadır (AMSE, 2019; WFME,2015).

Dünyada bilinen en az bir tıp fakültesi olan 186 ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerin 132'sinde (%71) yükseköğrenim akreditasyon süreçleri varken, 92'sinde (%49) tıp fakültelerine özgü standartları kullanan akreditasyon süreçleri mevcuttur. Bu süreçler

70'ten fazla farklı akreditasyon kurumu tarafından yürütülmektedir ve bunlardan 47'si WFME tarafından tanınmaktadır. 67 ülkede tıp eğitimi akreditasyonu WFME tarafından akredite edilmiş kurum ya da kuruluşlar tarafından yürütülmektedir (**Bedoll ve ark., 2021; DORA, 2024**). Tablo 1'de Dünya Bankası ekonomik grubuna göre tıp fakültesi bulunan ülkelerdeki lisans tıp programları ya da okulları için mevcut akreditasyon süreçleri hakkında bilgi sunulmaktadır. Yüksek gelirli ülkelerin %64'ünde tıp fakültelerine özel akreditasyon süreçleri mevcut iken, düşük gelirli ülkelerin yalnızca %20'sinde bu durum mevcuttur (Tablo 1) (**Bedoll ve ark., 2021**).

Yüksek öğretimin kalitesi ile ilgili tartışmalar yirminci yüzyılın başlarından bu yana sürmektedir ve tıp fakültesi mezunları hasta bakımı ile uğraştığı için tıp eğitimine yönelik endişeler bu tartışmalara ayrı bir önem yüklemiştir. Yaklaşık 60 yıl önce geliştirilen tıp eğitimi akreditasyonu 2000'li yılların başından beri dünya çapında yaygınlaşmıştır. 1980 yılında yalnızca 8 adet akreditasyon kuruluşu var iken, 2021'de bu sayı 71'e ulaşmıştır. En hızlı artış şu anda yaklaşık 40 ülkenin tıp eğitimi akreditasyon süreçlerini kullanmaya başladığı orta gelirli ülkelerde olmuştur (**Bedoll ve ark., 2021**).

Genel olarak tıp eğitimi akreditasyonu ve standartların kullanımı artmasına karşın evrensel bir hal alamamıştır. Çoğu ülkede yükseköğretime özgü bir tür lisans akreditasyon sistemi mevcut olsa da bunların çoğunda tıp eğitimine özgü standartlar kullanılmamaktadır. Tıp eğitimi akreditasyonunun mevcut olduğu ülkelerde de ajansların kapsamı, organizasyonları ve mevzuatları önemli ölçüde farklılıklar göstermektedir. Bu küresel değişiklik büyük olasılıkla kültürel ve tarihi farklılıklardan kaynaklanmaktadır (**Bedoll ve ark., 2021**). Ancak, bütün farklılıklarına karşın, bu global girişimler ve uluslararası ajanslar teknolojinin de daha erişilebilir

hale gelmesiyle akademik kaynakların paylaşımını, karşılıklı diploma tanınmasını ve ülkeler arası doktor göçünü desteklemektedir.

### Türkiye'de Tıp Eğitimi Akreditasyonu

Türk Tabipleri Birliği'nin 2010 yılında yayımladığı "Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu"na göre 1990 yılında tıp fakültesi sayısı 25 iken 2000 yılında 47 olmuştur ve 2020 yılında bu sayının 100'ü geçeceği öngörülmesi yapılmıştır. Tahmin edildiği gibi, 2024 yılı itibarıyla ülkemizde 91'i devlet, 37'si vakıf üniversitelerinde olmak üzere 128 adet tıp fakültesi mevcuttur ve bunların 116'sında (87 devlet ve 29 vakıf) eğitim verilmektedir.

Tıp fakültesi sayısındaki bu baş döndürücü artış, nitelikler açısından aynı olmamıştır. Bu gelişmeler, ülkemizde de tıp eğitiminde standartların olması, çeşitli kriterler ile düzenli değerlendirmelerin yapılması hekimlik mesleğinin niteliğinin korunmasında bunların bir araç olarak kullanılması gerekliliğini doğurmuştur. 1990'ların başından itibaren bu niceliksel artışla birlikte, tıp eğitiminde standartların oluşturulması dile getirilmeye başlanmış ve ulusal alanda tıp fakülteleri arasında iş birliği çalışmaları başlamıştır.

2001 yılında Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (UÇEP) oluşturulmuştur. Toplumun gereksinimlerine yönelik, nitelikli hekimler yetiştirmek için tüm tıp eğitim programlarında yer alması gereken konu ve yeterlikler standardize edilmeye çalışılmıştır.

Dünya Tıp Eğitimi Federasyonu'nun 2005'de mezuniyet öncesi ve sonrası tıp eğitimi ve sürekli mesleki gelişim için referans çerçeveler oluşturup, ulusal düzeyde ihtiyaçlara uyarlanarak tıp eğitimi standardizasyonu için kullanılmasını önermesinden sonra, dünyadaki gelişmelere paralel olarak Türkiye'de de tıp eğitimi akreditasyonuna yönelik çalışmalar başlamıştır (**Aktürk Z. ).** 2002-2007 döneminde,

**Tablo 1.** Dünya Bankası Ekonomik Grubuna göre Tıp Fakülteleri Akreditasyon Süreçleri

| Ekonomik Grup                                   | Tıbbi Akreditasyon | Genel Akreditasyon | Yok ya da Bilinmiyor |
|-------------------------------------------------|--------------------|--------------------|----------------------|
| Düşük gelirli ülkeler (n=30)                    | 4 (%20)            | 8 (%27)            | 16 (%53)             |
| Orta gelirli ülkeler (n=90)                     | 43 (%48)           | 34 (%38)           | 13 (%14)             |
| Yüksek gelirli ülkeler (n=59)                   | 38 (%64)           | 21 (%36)           | 0                    |
| Dünya Bankası tarafından listelenmeyenler (n=7) | 5 (%71)            | 0                  | 2 (%29)              |

Tıp Sağlık Bilimleri Eğitim Komisyonundaki çalışmalarında, Yükseköğretim Akademik Değerlendirme ve Kalite Geliştirme Komisyonu (YÖDEK) tarafından getirilen öneriler de dikkate alınarak ve mühendislik fakültelerindeki örnekler kullanılarak 2008 yılında Tıp Dekanları Konseyi girişimiyle Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurulu (UTEAK) kurulmuştur (Sayek, 2022). 2010 yılında Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği'nin (TEPDAD) kurulmasından sonra UTEAK faaliyetlerini TEPDAD çatısı altında yürütmeye başlamıştır. UTEAK 2009 yılında Türkiye'de tıp eğitiminin ulusal standartlarını tanımlamış ve başvuru kabulüne başlamıştır. YÖK'ün 30 Kasım 2011'de UTEAK'ı mezuniyet öncesi tıp eğitimi için kalite güvence kuruluşu olarak tanınması sürece hız kazandırmıştır.

TEPDAD ve UTEAK amaç ve hedeflerini, toplumun sağlık düzeyinin yükseltilmesi için tıp fakültelerinde verilen tıp eğitim ve öğretiminin geliştirilmesi ve niteliğinin iyileştirilmesi için, kurumlara yol göstermek, gelişmelerini desteklemek, işleyiş ve sürekliliğini izlemek olarak tanımlamaktadır (TEPDAD, 2024-a). Uluslararası alanda da akreditasyon yapan UTEAK tarafından 2024 itibarı ile Türkiye'de 55 tıp eğitimi programı akredite edilmiştir (TEPDAD, 2024-b).

### **Akreditasyon tıp eğitiminin gelişimi için bir fırsat mı yoksa bir yük mü?**

Eğitim kurumlarında kaliteyi bütünsel olarak değerlendirmek için kurum kalitesi, süreç kalitesi ve sonuç kalitesinin ayrı olarak değerlendirilmesi gereklidir (ENQA, 2009). Türkiye'de tıp eğitimi akreditasyonunda daha çok süreç ve kurum kalitesi değerlendirilmektedir.

Tıp eğitiminde halen uygulanmakta olan akreditasyon sonuç kalitesini ölçmekte yetersiz kalmaktadır. Akredite fakültelerin mezunlarının ulusal ve/veya uluslararası lisanslama sınavlarında daha iyi sonuçlar ortaya koyduğu da çeşitli çalışmalarda gösterilmiştir (van Zanten ve ark., 2012; van Zanten ve ark., 2013; Roy M ve ark., 2020). Lisanslama sınavlarındaki performansın hasta sağlığında iyileşmeyi öngördüğü ölçüde, bu çalışmalar akreditasyon ile fakültelerin mezunlarının yeterliliği arasında bir ilişki olduğuna dair kanıtlar sunmaktadır. Tıp fakültelerinden mezun olan doktorların bilgi, beceri ve yeterliklerinin ölçülmesi ya hekimlerin dahil olduğu harici ölçme ve değerlendirme sistemleri aracılığı

ile ya da sağlık hizmeti sundukları ortamlarda değerlendirme ile olasıdır. Ancak, günümüzde mezun edilen hekim sayısının çokluğu ve hekimlerin çok geniş bir yelpazedeki görev dağılımları nedeniyle tüm mezunların doğrudan takibi zordur.

Tıp eğitiminin çok faktörlü ve karmaşık yapısı düşünüldüğünde, doğru yönetilen akreditasyon programlarının eğitimin kalitesinin yükseltilmesine aracılık edebileceği açıktır. Tıp eğitiminin başlıca hedefi; sağlık hizmeti sunumunda kullanılacak bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik yüksek kaliteli eğitim ve öğretimin sağlanmasıdır. Demografik ve epidemiyolojik örüntüdeki farklılıklar, hasta-doktor ilişkisi ve meslektaşlar arası ilişkileri belirleyen kültürel öğeler, toplumsal ve ekonomik yapı ile ilgili faktörler ülkeler ve bölgeler arasında tıp eğitiminin kuram ve uygulamasında da farklılıklar oluşturmuştur. Günümüz global düzenleyicilerin (WFME, WHO vb.) amaçlarından biri de bu farklılıkların tıp eğitimin kalitesini etkilemeyecek biçimde yapılandırılması olmaktadır. Her ülke için akreditasyon standartları toplumun öncelikli gereksinimlerine göre belirlenmelidir. Tıp eğitiminin uluslararası kabul görmüş ölçütlere göre güvence altına alınması her zaman yerel toplumun gereksinimlerine tam yanıt vermeyebilir. Standartları oluşturan kurumlar, gelecekte gereksinim duyulacak hekim profiline ilişkin, fakülteler, sağlık hizmetini planlayanlar ve politika yapıcılar ile birlikte kararlar almalıdır, akreditasyona esas oluşturacak standartları bu profil çerçevesinde yapılandırmalıdır. Tıp eğitiminin planlanma süreci, toplumun sağlık hizmetine olan gereksinimine yönelik olarak, sağlık hizmetlerini planlayanlar ve politika yapıcılar ile eşgüdüm içerisinde olmalıdır. Sağlığı etkileyen ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel etmenler sağlık politikasını belirleyenlerin olduğu gibi tıp eğitimi veren kurumların da gündeminde ve planlarında olmalıdır. Kurumların ve programların akredite olabilmesi için uygunluk göstermeleri gereken standartlar bu planlar çerçevesinde yapılandırılmalıdır. Hekimlerin sahip olması gereken yetkinlikler ülkenin sağlık politikalarına doğrudan bağlıdır. Bu nedenle fakültelerin politikaların oluşturulma sürecine aktif katılımı, akreditasyon standartlarının bu politikalara uygunluğu ve eğitim programlarında ülkenin sağlık politikalarını içermesi konusunda da pek çok yarar sağlayacaktır.

Akreditasyon tıp eğitiminin kalitesini artırmak için bir altın standart olarak hizmet ettiği sürece eğitimin iyileştirilmesi için mükemmel fırsatlar yarata-

bilir. Birçok çalışmada, akreditasyonun müfredatta değişiklik yapmak ve eğitim programlarını güçlendirmek için bir fırsat olduğu söylenmektedir (**Blouin ve ark, 2018; Jung ve ark, 2020; Sethi ve Javaid, 2017; Tackett ve ark, 2019**). Birçok ülke, tıp eğitimini iyileştirmek için düzenleyici bir mekanizma olarak akreditasyonu kullanır (**Sethi ve Javaid, 2017**). Ancak, politika yapıcılar reform yapmaya çalışırken ilgili kanıtları her zaman kullanmamaktadır ya da ilgili kanıtlardan seçici bir şekilde alıntılan fikirlerle dayalı olarak değişiklikler yapmaktadır (**Jung ve ark, 2020**). Akreditasyonun sonuçları, tıp fakültesiyle ilgili politika kararlarının rasyonel bir süreçle alınmasına katkıda bulunabilir. Bu bağlamda, akreditasyon tıp eğitimi reformu için güçlü bir itici güç ve katalizör olabilir (**Abdala, 2014; Boolean ve Woollard, 2009**).

Akreditasyonun bir başka yönü de eğitimi verenler ve eğitim alanlar arasında bir güvence görevi görmesidir, bir tıp eğitimi programının akredite edilmesi, programın eğitim ve öğretimi yetkin bir şekilde yönettiğine dair bir güvenceyi yansıtmaktadır (**WHO, 2005**). Akreditasyon aynı zamanda toplumu düşük kaliteli tıp eğitimi programlarının etkisinden korumaya yardımcı olabilir; tıp fakültelerine ve hekimlere olan toplumsal güven, hekimlerin temel yetkinliklerinin onaylanmasıyla güvence altına alınabilir (**Abdala, 2014; WHO, 2005**). Bu nedenle tıp fakültesi akreditasyonu toplumla iletişim ve etkileşimi iyileştirmek için bir araç olarak hizmet edebilir. Tıp eğitimi akreditasyonunun nihai hedefi toplumun sağlığını iyileştirmektir (**Abdala, 2014; Jung ve ark.2020**). Akreditasyonun nihai hedefine ulaşmak için aşağıdaki amaçlar güdülebilir (**Blouin ve ark, 2018; Jung ve ark.2020**):

- Eğitim programlarının kalitesini sağlamak
- Tıp fakültesinde reformları teşvik etmek
- Halkın ve paydaşların tıp fakültelerine olan güvenini artırmak
- Tıp fakültelerinin uluslararası tanınırlığını teşvik etmek
- Programlar ve mezunların yetkinlikleri arasındaki korelasyonlara dair kanıt sağlamak

Bu amaçların hepsi günümüz akreditasyon süreçlerinin kapsamı içindedir.

Tıp fakültelerinde akreditasyon süreçleri, tıp eğitimi politikalarının, eğitim sisteminin bir parçasıdır. Wirt

ve ark.na (1988) göre değerler, eğitim politikasının yönünü belirlemede önemli faktörlerdir. Eğitim politikaları da dahil olmak üzere tüm politikalar, belirli değerleri gerçekleştirmeye yönelik stratejiler arar ve genellikle bir politika birden fazla değeri bir araya getirir. Eğitim politikasında gözetilmesi gereken dört değer; verimlilik, kalite, eşitlik ve seçme özgürlüğü olarak tanımlanmaktadır (Wirt, 1988). Bu dört değer, kavramsal olarak tıp fakültesi eğitiminde akreditasyonu yorumlamak için faydalı bir çerçeve oluşturabilir.

Tıp fakültesi akreditasyon sürecinin verimliliğini artırmak için akreditasyon kuruluşu ile tıp fakülteleri arasında karşılıklı güven olmalıdır. İki taraf arasında bir eğitim ittifakı oluşturmak için gerekli bileşenler şunlardır (Telio ve ark, 2015):

- Akreditasyonun amacı veya hedefi hakkında karşılıklı anlayış
- Akreditasyonun amacı veya görev tamamlama süreci hakkında paylaşılan görüşler
- Karşılıklı tercihe, güvene ve saygıya dayalı inançlar

Güvenilir bir eğitim ittifakı altında akreditasyon kuruluşuna güvenen tıp fakülteleri, akreditasyondan gelen geri bildirimleri aktif olarak kabul edecektir.

Bir tıp fakültesinin akreditasyona yönelik tutumu büyük ölçüde bir tıp fakültesinin kültüründen ve bu kültürü aktaran üyelerinden etkilenir. Bu nedenle, her tıp fakültesinin “kültürel yapısı” akreditasyonla ilgili değişiklikleri belirlemede önemli bir faktördür.

Akreditasyon, eğitim programlarının geliştirilmesi için güçlü bir itici güç olarak hizmet edebilir. Akreditasyon deneyimi yaşamış olan fakültelerde öğretim üyeleri, müfredatın yeniden düzenlenmesinin asıl gerekliliğinin akreditasyondan kaynaklandığını ve müfredatın akreditasyon kriterlerine göre yeniden düzenlendiğini belirtmişlerdir (**Blouin ve ark., 2018**). Bu da bize, akreditasyonun hedefleri ile tutarlı, yararlı ve güvenilir bir araç olarak tıp eğitiminin kalitesini artırmak yönünde hizmet ettiğini düşündürmektedir.

Bununla birlikte, akreditasyon tıp eğitiminde yenilikçiliği engelleyebilir. Eğitimde yenilik yapmaya yönelik gerçek girişimlerin akreditasyon standartlarını karşılamadığına karar verilirse, tıp fakülteleri istenmeyen akreditasyon sonuçlarından korkarak

yenilik yapma konusunda isteksiz davranabilir **(Blouin ve ark., 2018 ve Leinstar, 2014)**. Sonuç olarak, tıp fakülteleri mükemmel ve yenilikçi eğitim stratejileri sağlama konusunda daha az aktif olabilir ve yalnızca akreditasyon standartlarını karşılamayı amaçlayan müfredat değişiklikleri yapmakla yetinebilirler. Bu nedenle, her bir tıp fakültesinin kendine özgü bir yönü olarak sunulan eğitimsel mükemmelliğin azalması kuvvetle muhtemeldir. Bu da akreditasyon standartlarının tıp eğitiminde mükemmelliğin yaratıcı ve yenilikçi gelişimini engelleyebileceği anlamına gelmektedir **(Jung ve ark., 2020)**. Bu nedenle, tıp fakültesi akreditasyonunda eşitlik ve mükemmelliği göz önünde bulundururken tıp eğitiminin kalitesinin nasıl etkili bir şekilde geliştirilebileceğini de düşünmek gerekir. Ortaya konan standartlar kendi özünü korurken, esnekliğe izin veren ve yeniliklere de özendiren, teşvik eden bir yapıda olmalıdır. Yoksa standartlar, tıp fakültelerinin belirli kalıplar içine hapsolmalarına neden olabilir. Bu durum, kurumların kendi geleneklerinden, tarihi birikimlerinden vazgeçmelerine neden olabilir ki bu da tıp fakültelerinin birbirini tamamlar nitelikteki farklılıklarının ortadan kalkmasına yol açabilir **(Murt, 2012)**. Akreditasyon sürecinin en önemli amaçlarından biri de tıp fakültelerinde sürekli bir yenilenme ve gelişim ortamı yaratmaktır. Belirli standartlar çerçevesinde fakültenin kendi özdeğerlendirmesini yapması ve sonrasında dışarıdan bir kurum ziyareti olması ve bunun düzenli aralıklarla tekrarı sürekli gelişimi kendiliğinden oluşturacaktır. Akreditasyon her fakültenin belirli standartları yakalamasını, her fakültenin belirli bir seviyeye ulaşmasını teşvik edecektir. Ancak, bu seviye ortak ve genel bir seviye olmamalıdır. Bu seviye mükemmele giden yolu temsil etmeyebilir ve süreç tüm fakültelerin sıradanlaşmasına yol açabilir **(Murt, 2012)**. Akreditasyonun bu negatif etkileri düşünülerek; standartların yeniliklerin önüne geçerek duran bir sürece neden olup, tek tip kurum oluşturabileceği akılda tutularak, süreç içinde buna yönelik önlemlerin alınması, standartların da belirli aralıklarla sürekli gözden geçirilmesi ve güncellenmesi gereklidir.

Akreditasyon süreci, tıp fakültelerinin müfredatlarını yeniden yapılandırmaları, düzenlemeler yapmaları ve eğitim sistemlerini izlemeleri için iyi fırsatlar sunmaktadır. Akreditasyon, eğitim fa-

aliyetlerini yönetmek, denetlemek ve kontrol etmek için düzenlemeleri ve prosedürleri zorunlu kıldığı için verimliliği artırabilir. Bununla birlikte, tıp fakültesi akreditasyondan geçerken her dönemde zaman ve para harcamak zorunda olduğu için ekonomik verimlilik bozulabilir **(Blouin ve ark., 2018)**. Öğretim üyelerinin yeni revize edilen akreditasyon standartlarını karşılamak için daha fazla çalışmaları gerekiyorsa, "akreditasyon yorgunluğu" yaşayabilirler **(Gordon ve Karle, 2012)**.

Tıp fakültesi akreditasyonunda seçimin değeri çok yönlüdür. Öğrenci açısından bakıldığında akreditasyon, başvurabilecekleri okullar hakkında bilgi sağlar. Doktorlar için, tıp fakültelerinin uluslararası akreditasyon standartlarını karşılaması, kariyer seçeneklerini genişletebilir. Tıp fakültelerinde akreditasyonun bu denli önemsenmesinin en önemli nedenlerinden biri, hekimlerin eğitim aldıkları ülkelerinin sınırlarının dışında çalışma oranlarının artmış olmasıdır. Bu durum farklı ülkelerde çalışmak isteyen hekimlerin sunacakları sağlık hizmeti kalitesinin güvenceye alınmasını gerektirmektedir. Yakın bir gelecekte, tıp doktorlarının akredite bir fakülteden mezun olmasının uluslararası kabul görmesinin ön koşulu olarak kabul edilmesi olasıdır. Bu nedenle, ulusal düzeyde bir akreditasyonun dünyanın farklı bölgelerinde kabul görebilmesi için WFME, ulusal standartların kendi oluşturdukları uluslararası standartlar çerçevesinde oluşturulmasını önermektedir. Ancak, bu uluslararası standartlara bağlılık, beyin göçünü teşvik etmek olarak da değerlendirilmemelidir.

Sonuç olarak; tıp eğitiminin kalitesinin iyileştirilmesi, tıp fakültesi yönetici ve eğitimcilerinin gönüllü olarak kendilerini değerlendirmesini ve refleksiyonlarının yanı sıra dış kuruluşların değerlendirme ve geri bildirimlerinin alınmasını gerektirir. Bu, akreditasyon kurumları ve tıp fakültelerinin iyi kalitede tıp eğitimi aracılığı ile toplum sağlığını iyileştirme yolunda aynı tarafta ve ittifak içinde oldukları anlamına gelir. Bu nedenle, akreditasyon standartlarını belirlerken, süreçleri geliştirirken tüm tıp fakültelerinin koşullarına uyan değerleri göz önünde bulundurmalı ve tıp fakültelerinin akreditasyon süreçlerini kaçınılmaz bir yük olarak değil de tıp eğitiminin gelişimini sağlayacak bir fırsat olarak görmeleri sağlanmalıdır.

**Kaynaklar**

- Abdalla ME.** (2014) Social accountability of medical schools: do accreditation standards help promote the concept? *J Case Stud Accredit Assess* 2014;3:1-12.
- AMSE** (2008). Association of Medical Schools in Europe. Barcelona declaration of quality assurance in the medical school. [http://www.amse-med.eu/wp-content/uploads/2019/06/amse\\_declarations\\_complete2017.pdf](http://www.amse-med.eu/wp-content/uploads/2019/06/amse_declarations_complete2017.pdf). Published 2008. Erişim Tarihi: 20.10.2024
- Bedoll D, van Zanten M, McKinley D.** (2021) Global trends in medical education accreditation. *Hum Resour Health*;19:70
- Blouin D, Tekian A, Kamin C, Harris IB.** (2018) The impact of accreditation on medical schools' processes. *Med Educ* 2018;52:182-191. <https://doi.org/10.1111/medu.13461>
- Boelen C, Woollard B.** (2009) Social accountability and accreditation: a new frontier for educational institutions. *Med Educ* 2009;43:887-894.
- DORA** (2024). Directory of Organizations that Recognize/Accredit Medical Schools <https://faimer.org/dora/> Accessed at 1 Nov 2024
- Duvivier RJ, Boulet JR, Opalek A, van Zanten M, Norcini J.** (2014) Overview of the world's medical schools: an update. *Med Educ*. 2014. <https://doi.org/10.1111/medu.12499>.
- Esen F, Aslantaş D.** (2023) Tarihsel Süreç İçerisinde Tıp Eğitiminin Dönüm Noktaları. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 2023; 45(4): 615-28
- ENQA** (2009) European Association for Quality Assurance in Higher Education 2009. Assessing Educational Quality: knowledge production and the role of experts. Helsinki, Finland. [https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Assessing\\_educational\\_quality\\_wr6.pdf](https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/Assessing_educational_quality_wr6.pdf) Erişim Tarihi: 01.11.2024
- FAIMER** (2024). Foundation for Advancement of International Medical Education and Research (FAIMER). Directory of Organizations that Recognize/Accredit Medical Schools (DORA). <https://www.faimer.org/resources/dora/index.html> Erişim Tarihi: 20.10.2024
- Forcier MB, Simoens S, Giuffrida A.** (2004) Impact, regulation and health policy implications of physician migration in OECD countries. *Hum Resour Health*. <https://doi.org/10.1186/1478-4491-2-12>.
- Gordon D, Karle H.** (2012) The state of medical and health care education: a review and commentary on the Lancet Commission report. *World Med Health Policy* 2012;4:1-18. <https://doi.org/10.1515/1948-4682.1219> Erişim Tarihi: 20.10.2024
- Jung H, Jeon WT, An S.** (2020) Is Accreditation in medical education in Korea an opportunity or a burden? *J Educ Eval Health Prof* 2020;17:31 • <https://doi.org/10.3352/jeehp.2020.17.31>
- Leinster S.** (2014) Role of accrediting bodies in providing education leadership in medical education. *J Health Spec* 2014;2:132-135. <https://doi.org/10.4103/1658-600x.142779>
- Murt A.** (2012). Tıp eğitimi: Akreditasyon kalitenin kesin çözümü mü? *SD İlkbahar*: 86-89.
- Roy M, Wood TJ, Blouin D, Eva KW.** (2020). The relationship between accreditation cycle and licensing examination scores: a national look. *Acad Med*. 2020. <https://doi.org/10.1097/ACM.00000000000003632>.
- Öztuna V.** (2014) Eğitimde akreditasyonun önemi. *TOTBİD Dergisi* 2014; 13:482-484.
- Sayek, İ.** (2022). <https://www.klinikiletisim.com/akreditasyon-ile-tip-egitimi-fildisi-kulesinden-inip-topluma-karisiyor/> (2022) Erişim: 01.02.2023
- Sethi A, Javaid A.** (2017) Accreditation system and standards for medical education in Pakistan: it's time we raise the bar. *Pak J Med Sci* 2017;33:1299-1300.
- Tackett S, Zhang C, Nassery N, Caufield-Noll C, van Zanten M.** (2019) Describing the evidence base for accreditation in undergraduate medical education internationally: a scoping review. *Acad Med* 2019;94:1995-2008.
- Telio S, Ajjawi R, Regehr G.** (2015). The "educational alliance" as a framework for reconceptualizing feedback in medical education. *Acad Med* 2015;90:609-614.
- TEPDAD**, 2024-a. <https://tepdad.org.tr/akredite-egitim-programlarinin-guncel-listesi/> Erişim Tarihi: 20.10.2024
- TEPDAD**, 2024-b. <https://tepdad.org.tr/amac-ve-faaliyetlerimiz/> Erişim Tarihi: 20.10.2024
- Van Zanten M, Norcini JJ, Boulet JR, Simon F.** (2008) Overview of accreditation of undergraduate medical education programmes worldwide. *Med Educ*;42(9):930-7. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2008.03092.x>.
- van Zanten M, McKinley D, Durante Montiel I, Pijano CV.** (2012). Medical education accreditation in Mexico and the Philippines: impact on student outcomes. *Med Educ*. 2012. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.2011.04212.x>.
- van Zanten M, Boulet JR.** (2013). The association between medical education accreditation and examination performance of internationally educated physicians seeking certification in the United States. *Qual High Educ*. 2013. <https://doi.org/10.1080/13538322.2013.849788>.
- WFME** (2005) World Federation for Medical Education. WHO/WFME Guidelines for accreditation of basic medical education. <https://wfme.org/download/wfme-global-standards-for-quality-improvement-bme>. Published 2005. Erişim Tarihi: 20.10.2024
- WFME** (2015). World Federation for Medical Education. Basic medical education WFME global standards for quality improvement: The 2015 revision. <https://wfme.org/download/wfme-global-standards-for-quality-improvementbme>. Published 2015. Erişim Tarihi: 20.10.2024.
- WFME** (2024). World Federation for Medical Education. Accreditation. <https://wfme.org/accreditation/>. Erişim Tarihi: 20.10.2024
- WHO** (2005). World Health Organization. Accreditation of medical education institutions. Geneva: World Health Organization; 2005.
- WHO** (2013). World Health Organization. Transforming and scaling up health professionals' education and training: World Health Organization guidelines 2013. <https://www.who.int/publications/i/item/transforming-and-scaling-up-health-professionals%E2%80%9999-education-and-training> Erişim Tarihi: 10.11.2024
- WHO** (2016) World Health Organization. Global Strategy on Human Resources for Health: Workforce 2030. Geneva;2016. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241511131> Erişim Tarihi: 20.10.2024
- Wirt F, Mitchell D, Marshall C.** (1988) Culture and education policy: analyzing values in state policy systems. *Educ Eval Policy Anal* 1988; 10:271-284. <https://doi.org/10.3102/01623737010004271>
- WMA** (2017). World Medical Association Declaration of Chicago on quality assurance in medical education. <https://www.wma.net/policies-post/wma-declaration-of-chicago-on-quality-assurance-in-medical-education/> . Erişim Tarihi: 20.10.2024